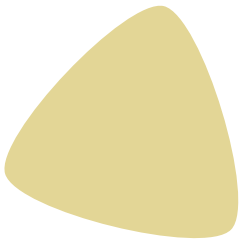

El Bon Pastor

Revista per a preveres

Núm. **61**
Gener de 2015
Any VI

Equip promotor: Agustí Borrell, Norbert Miracle,
Xavier Morlans, Joan Planellas, Armand Puig.

Correcció lingüística: Joaquim Claver.

Disseny original: Albert Fortuny.

Dipòsit Legal T- 1085 - 2014
revistaelbonpastor@gmail.com
www.elbonpastor.cat

Si voleu col·laborar econòmicament en el sosteniment i difusió de
la revista podeu fer els vostres donatius a
La Caixa **2100-0272-33-0101212882**.
Moltes gràcies

Pòrtic	4
Presentes com el llevat	6
L'Església, Hospital de Crist el metge celestial ANTONI J. DOLS SALAS	
Un sol cor i una sola ànima	8
A 20 anys de l'inici del Concili Provincial Tarraconense SIMÓ GRAS I SOLÉ	
Deixebles de l'Evangelí	10
El pacient treball interior de Don Bosco que el transforma en pare i mestre de joves (I) JOAN LLUÍS PLAYÀ	
Reclinats sobre el pit del Senyor	13
Mestres o testimonis? PERE BELLVERT	
Rentar els peus	15
La comunitat provocativa...clau per a la nova evangelització TONI VADELL FERRER	
Un bisbe ens parla	18
L'Any de Santa Teresa de Jesús XAVIER NOVELL I GOMÀ	
Hem vist, hem llegit	22
<i>Mort i Resurrecció en l'Antiguitat Cristiana</i> ROBERT BARÓ	

Amb el número 61 de la revista *El Bon Pastor* iniciem el sisè any de vida d'aquesta publicació que cada mes rebeu a través del correu electrònic en format de PDF i que també podeu trobar a la pàgina www.elbonpastor.cat

El Bon Pastor va sorgir precisament durant l'Any Sacerdotal, promogut pel Sant Pare Benet XVI amb motiu dels cent cinquanta anys de la mort de sant Joan Maria Vianney. Els preveres promotors de la iniciativa, diocesans i religiosos, de diversos bisbats de Catalunya, vam creure que valia la pena tirar endavant una revista que fos «un pont entre nosaltres, preveres, un espai de serenor i profunditat, a l'abric de malentesos i desconfiances, d'atacs i desconsideracions», tal com dèiem en el primer número.

Durant aquests cinc anys el nombre de col·laboradors ha estat de 194, entre bisbes, preveres diocesans dels deu bisbats catalans i també dels bisbats de Mallorca, Menorca i Castelló, religiosos i membres de la Prelatura de l'Opus Dei. La temàtica dels articles ha volgut ser molt lliure, sempre des de la mirada dels preveres i pensant que també som preveres els qui els han de llegir. Així trobem seccions amb comentaris a la Sagrada Escripura o als grans pares i teòlegs de l'Església; la visió dels esdeveniments del món i de l'Església; les reflexions sobre la pastoral, l'espiritualitat i la litúrgia; comentaris sobre literatura o cinema; i també una reflexió mensual dels nostres bisbes.

En el pòrtic del primer número expressàvem el nostre desig «que aquesta Revista fos un instrument de comunió fraterna, una eina forjada per l'afecte, que promogués entre tots els preveres que hi escriuran i que la llegiran una relació d'amistat, coneguda o desconeguda, incipient o desenvolupada». Ens sembla, especialment pel ressò que ens arriba dels col·laboradors i els lectors, que a poc a poc anem assolint el propòsit que ens movia en iniciar aquest projecte.

Durant aquests cinc anys la vida de l'Església, tant en l'àmbit universal com local, ha experimentat grans canvis i transformacions: la renúncia del papa Benet i l'elecció del nou papa Francesc; les canonitzacions i beatificacions dels grans pontífexs del segle XX Joan XXIII, Joan Pau II i Pau VI; la visita de Benet XVI i la consagració de la Basílica de la Sagrada Família; les trobades mundials de la Joventut a Madrid i a Rio de Janeiro; les beatificacions de preveres catalans Mn. Josep Samsó, el P. Josep Tous, el bisbe Manuel Borràs i els companys màrtirs; la consagració episcopal de Mons. Salvador Cristau i Mons. Xavier Novell; la mort del cardenal Ricard M. Carles, i dels bisbes Ramon Malla i Pere Tena, que fou el primer bisbe que acceptà publicar dos articles en els números 1 i 2 de la revista; la *visita ad limi-*

na dels bisbes catalans a Roma, han estat alguns dels fets més destacats de la vida de l'Església Catòlica. A casa nostra, la problemàtica derivada de la crisi econòmica i de l'atur que afecta tantes persones i famílies, així com la confrontació política i social pel model d'encaix de Catalunya amb relació a Espanya i Europa han marcat les notícies dels mitjans de comunicació.

No volem deixar d'esmentar una molt bona notícia de caràcter mundial i alhora eclesial que acaba de produir-se: l'inici de la fi del conflicte entre Estats Units d'Amèrica i Cuba, amb una decisiva intervenció mediatra del papa Francesc en favor de la pau, i que tingué el seu pròleg en aquelles extraordinàries paraules de sant Joan Pau II a l'Havana davant de Fidel Castro l'any 1998: «Que Cuba se abra con todas sus magníficas posibilidades al mundo y que el mundo se abra a Cuba».

El nom de la revista no va ser escollit per casualitat. Vam voler homenatjar la històrica publicació dels anys 30 del segle passat impulsada pel canonge Carles Cardó i alhora «unir ministeri i comunicació de l'Evangelí, servei a l'Església i sol·licitud pels homes i dones del nostre temps», tal com el Papa Francesc ens recorda que per entendre la realitat que ens envolta «cal acostar-s'hi amb la mirada del Bon Pastor que no busca jutjar sinó estimar» (*Evangelii Gaudium*125).

**AGUSTÍ BORRELL, NORBERT MIRACLE,
XAVIER MORLANS, JOAN PLANELLAS, ARMAND PUIG.**

L'Església, Hospital de Crist el metge celestial

El cardenal Montini –futur Pau VI–, al començament del Concili, en les senderes de molts teòlegs d'aquell moment, féu la cèlebre pregunta: «Església, què dius de tu mateixa?». Certament la resposta a aquest interrogant fou la constitució *Lumen Gentium*. I ho fou amb escreix. El proppassat 19 de novembre s'han acomplert cinquanta anys de la seva aprovació i el 21 del mateix mes, de la seva promulgació. El document deixa clar que l'Església només es pot entendre a si mateixa i a la vegada ésser entesa a partir de Jesucrist. Sense ell l'Església no té sentit: «L'Església és en Crist», només en Crist, «com un sagrament» i «la llum de Crist resplendeix sobre la seva faç». Així doncs el fonament, la pedra angular i la finalitat de l'Església és Crist. Sense ell *cinis, pulvis, nihil*.

El papa Francesc en l'entrevista que concedí a Antonio Spadaro (publicada a *La Civiltà Cattolica* el 19 de setembre de 2013), declarava que ell veia l'Església com un «*ospedale da campo dopo la battaglia*». Un hospital de campanya que sobretot ha de cercar «*curare le ferite, curare le ferite*». Dita així, aquesta imatge a mi em quedava coixa. La raó és que al meu entendre més important que l'hospital és el metge. No és l'hospital el que cura les ferides. És el metge. És cert que tot d'una l'entrevista diu que la cosa més important és el primer anunci: «*Gesù Cristo ti ha salvato*». Però aquesta afirmació ja no forma part de la imatge de l'Església, i en aquesta a mi em feia falta una referència al Crist. Com ensenya el Vaticà II només des d'Ell s'entén l'Església. Dos mesos després (17 de novembre de 2013), per ventura seguint amb la mateixa idea, en les paraules que adreçà als fidels reunits pel rés de l'Angelus els receptava el medicament espiritual de la «*miserericordina*», que consistia en «una corona del rosari, una imatge de la Divina Misericòrdia i un prospecte garantit per la paraula de Jesús». Sense una referència més clara al Crist com a Salvador i salut, la imatge de l'hospital seguia sense agradar-me.

La història de la patristica està farcida de referències a Crist com al gran metge. Ignasi d'Antioquia en la seva carta als efesis afirma que només hi ha un sol metge carnal i espiritual: Jesucrist nostre Senyor. El mateix discurs a Diognet ens presenta el Salvador com a veritable pare, mestre, conseller i metge. Tertul·lià, des del nord d'Àfrica, ens presenta Crist com el metge que ens cura dels pecats amb la triple medicina del baptisme, l'exomologesi i el martiri. També Ambròs des d'Itàlia escriu: «Tenim un Metge, prenguem el seu medicament. La nostra medicina és la gràcia de Crist». ¡Qui no recorda el gran Agustí en les seves confessions quan escriu «*Ecce uulnera mea non abscondo: medicus es, aeger sum*» (Vet aquí que jo no amag les meves ferides. Tu ets el metge i jo el malalt!). Aquesta idea la reprèn al tractat VII dels seus tractats sobre l'evangeli de sant Joan. També un predecessor del Papa

Francesc a la seu romana, Lleó el Gran, escriu: «La gent de Judea anava cap a ell cercant el metge celestial».

Només hem presentat una petita mostra d'escrits dels pares per fer veure com la doctrina de Jesús metge està ben assentada dins la Tradició de l'Església. Tot i això el Papa havia presentat una Església-*ospedale* amb un medicament que és la «*miserericordina*» sense parlar del Metge. Però això s'ha acabat. Ahir a la nit vaig llegir la carta que ha enviat als detinguts de la presó de la província Latina junt amb el regal d'un missal «*affinché scopriate nella Santa Messa la traccia del cammino quotidiano con il Signore che è il medico efficace delle vostre ferite*».

Ja tenim tots els elements: el metge que ens cura, l'hospital de campanya i l'instrument amb el que ens visita, ens retorna la salut i ens cuida, que és l'Església i la *miserericordina*, la medicina que el Sant Pare Francesc ha recomanat. Així el Papa ha engrandit la teologia del metge celestial incloent en aquesta comparança l'Església com a lloc propi –*ospedale*– en el que exerceix el Crist-metge. Del que en un principi em va semblar una mancança, o al manco una comparança incompleta, ara n'ha resultat una metàfora acabada que segueix l'ensenyament del Concili: «El Sant Concili (...) ensenya, recolzant-se en la Sagrada Escripura i en la Tradició, que aquesta Església en marxa és necessària per a la salvació, ja que solament el Crist és el Mitjancer i el camí de salvament, aquest Crist que se'ns fa present en el seu Cos, que és l'Església».

ANTONI J. DOLS SALAS,

*Prevere del bisbat de Mallorca,
rector de la parròquia de la Santíssima Trinitat*

A 20 anys de l'inici del Concili Provincial Tarraconense

Aquest 21 de gener, festa de sant Fructuós, s'esdevenen els 20 anys de la solemne inauguració del Concili Provincial Tarraconense de 1995. Amb motiu d'aquesta efemèride, crec que fóra desitjable que a totes les Esglésies catalanes se'ns desvetllés un desig d'*aggiornamento* del que va suposar aquell esdeveniment eclesial. I alhora fos motiu per a una renovada consideració i aplicació de les seves resolucions.

Un dels elements que em semblen més destacats del nostre Concili, i que reclama no ser oblidat, és el sincer exercici, i mai suficientment reeixit, de sinodalitat. Així ho indicava l'Arquebisbe Torrella a la salutació de la primera sessió del Concili: «Després de 238 anys, la represa dels concilis a casa nostra porta de nou les energies de la comunió eclesial per a renovar el nostre compromís al servei de l'Evangelí. Al mateix temps aquesta experiència eclesial que ens disposem a viure ens recorda un estil sinodal i un aplec d'Esglésies locals al servei d'un mateix poble que marquen una manera de fer pastoral ben genuïna, sempre oberta a la catolicitat i en comunió viva amb l'Església de Roma que presideix en la caritat».

La sinodalitat és un element essencial de l'Església. I ni abans, ni ara, ni mai, no hi haurem aprofundit suficientment. Que el Senyor ens ha constituït Poble, es troba en el moll de l'ós de la nostra identitat cristiana. El Concili Vaticà II ho indica amb fermesa (cf. LG 9), i la legislació canònica ho segella com el fonament des d'on estructurar tota la vida, organització i missió de l'Església (cf. c.204). No podem ser incorporats a Crist pel baptisme sense ser al mateix temps constituïts Poble de Déu. Ser del Crist i ser del seu Poble són les dues cares d'una mateixa moneda. Un sol Crist, un sol Poble, en una única missió que Déu ha encomanat a l'Església d'acomplir en aquest món. Com també recordava l'Arquebisbe Torrella a la salutació de la primera sessió del Concili: «el criteri a seguir en les decisions conciliars que hem de prendre ha de ser el de la comunió: la dels fidels i la dels pastors, tots units pels tres vincles que constitueixen la catolicitat, tal com recorda el Concili Vaticà II: la confessió d'una única fe, la celebració comuna dels sacraments i la unitat en la visibilitat eclesial» (cf. LG 14; UR 2).

Ja des de l'inici de l'activitat apostòlica, l'Església no solament es reuneix per la pregària (Fets 1,14; 2,1), també es reuneix per l'organització de la caritat, del ministeri de la Paraula (Fets 6,1-6), i per resoldre les dificultats que la tenallen (Mt 18, 15-18; Fets 15,6-29). Així, l'exercici de la sinodalitat, no només esdevé intrínsec a la naturalesa de l'Església, sinó que és brúixola i motor de la missió. Com deia el Papa Francesc a la clausura del Sínode extraordinari de bisbes de la tardor passada, «quan l'Església, en la varietat dels seus carismes, s'expressa en comunió, no pot equivocar-se: és la bellesa y la força del *sensus fidei*, d'aquell sentit sobrenatural de la fe, que ens ve donat per l'Esperit Sant, perquè junts, puguem entrar al cor de l'Evangelí i aprendre a seguir Jesús en la nostra vida».

En aquesta vocació a la sinodalitat cal que situem el testimoni perenne del nostre Concili Tarraconense, i crec que n'és el seu principal llegat. Dir això, és indicar que el Concili de

1995 ens continua convidant a afrontar la situació de les Esglésies a Catalunya, no per esperada menys complexa, des d'una dinàmica sinodal.

I la sinodalitat reclama necessàriament una sèrie d'actituds personals i institucionals. En plantejaré tres. En primer, lloc la sinodalitat suposa assumir la nostra realitat amb humilitat i pau: som els que som, i som com som. Les nostres Esglésies no són com les desitjaríem, segurament, però són les que tenim, i són les que Crist ens ha enviat a servir. I no és veritat que tot a fora va millor, totes les Esglésies tenen els seus reptes i dificultats, tan sols cal fixar-s'hi una mica. Compte, però, que aquesta actitud no s'ha de confondre amb l'autocomplaença, o pitjor, la passivitat o la resignació. Us convido vivament a rellegir les temptacions dels agents de pastoral a *Evangelii Gaudium* (sobretot EG 81-86).

En segon lloc, la sinodalitat de l'Església ens reclama cercar solucions pastorals des de la confiança mútua i la generositat de tots els qui constituïm el Cos del Crist. Com diu el dret de l'Església, entre tots els fidels, laics i clergues, existeix una veritable «igualtat de dignitat i d'acció», per la qual tots, segons la pròpia condició i funció, cooperem a l'edificació del Cos de Crist (cf. c.208). Així, doncs, la responsabilitat eclesial és compartida per tots, i no podem prescindir de ningú. Resulta molt necessària l'exhortació que fa el Papa Francesc perquè s'utilitzin tots els mecanismes de participació eclesial que ja existeixen al Codi de Dret canònic (cf. EG 31). No ens en sortirem si ens venç la temptació d'actuar personalment o institucionalment com a franc tiradors. La suma ens multiplica, la resta ens divideix. «Si un reialme es divideix i lluita contra si mateix, no pot durar» (Mc 3,24).

En tercer i darrer lloc, la sinodalitat de l'Església ens obliga a treballar. La missió que tenim encomanada reclama compromís i treball abnegat per part de tots. «Qui no vulgui treballar que no mengi», diu amb força sant Pau (2T 3,10). I com diu el Papa Francesc: «no podem mantenir una prudent distància de les llagues del Senyor. [...] Quan ho fem, la vida sempre se'ns complica meravellosament i vivim la intensa experiència de ser poble, l'experiència de pertànyer a un poble» (EG 270). Un compromís i treball que exigeix creativitat per a respondre amb eficàcia als signes dels temps. El Papa Benet XVI deia: «cal a més dels mètodes pastorals tradicionals, sempre vàlids», que l'Església emprengui «camins de creativitat pastoral, per acostar-se a les persones allunyades, que busquen el sentit de la vida i la felicitat, i que en el fons busquen a Déu» (homilia clausura Sínode Nova Evangelització 28/X/2012).

En definitiva, la memòria d'aquests 20 anys de l'inici del Concili Provincial Tarraconense, m'agradaria que no només servis per revisar l'aplicació de les seves resolucions, desitjaria que ens portés al compromís i la convicció que el treball sinodal és per a nosaltres el camí per actualitzar el sempre necessari clam: Esperit, què dius a les Esglésies de la Tarraconense?

SIMÓ GRAS I SOLÉ

Prevere de l'Arquebisbat de Tarragona

El pacient treball interior de Don Bosco que el transforma en pare i mestre de joves (I)

Presentació

El segle XIX va donar un gran nombre de persones apassionades pel Crist i el seu Regne. L'Esperit en va conduir molts, entre ells Don Bosco, a centrar totes les seves energies en el camp juvenil. A sant Joan Bosco (1815-1888), l'Església l'ha anomenat «Pare» i «Mestre» dels joves. Enguany se celebra el 200è aniversari del seu naixement.

Les constitucions del salesians en parlen així: «El Senyor ens ha donat Don Bosco com a pare i mestre. L'estudiem, l'imitem i hi admirem una esplèndida harmonia entre naturalesa i gràcia. Profundament humà, enriquit amb les virtuts del seu poble, era obert a les realitats terrenals. Profundament home de Déu, ben ple dels dons de l'Esperit Sant, vivia com si veís l'Invisible! Tots dos aspectes es fusionaren en un projecte de vida fortament unitari: el servei dels joves. El va realitzar amb fermesa i tenacitat entremig d'entrebancs i fatigues, amb la sensibilitat d'un cor generós. No donava un pas, no pronunciava una sola paraula, no escometia cap empresa que no tingués la finalitat de la salvació de la joventut. Realment no tenia més preocupació que les ànimes» (Constitucions del Salesians, art. 21).

Com es va anar plasmant en ell la figura de «pare» i de «mestre» dels joves? Quin procés interior va seguir, que el va dur a viure amb veritable passió evangèlica el que diu aquest article de les constitucions salesianes? Heus aquí unes notes que pretenen explicitar el pacient treball interior que realitzà Joan Bosco des dels anys de seminari i en la seva primera etapa de ministeri sacerdotal¹. Connectar-hi ens ha d'ajudar a tots, preveres i religiosos, a ser més el que hem de ser: «Evangelitzadors amb Esperit» (EG 262-283)

Els anys de seminari

L'any 1835 va ser acceptat en el seminari de Chieri (diòcesi de Torí, Itàlia). Tot i que hi pogués haver alumnes amb motivacions vocacionals ambigües, el criteri bàsic que orientava la formació dels seminaristes era clar: La identitat del sacerdot-pastor cridat a realitzar la missió de Crist-pastor. És a dir: «Ésser per a les persones que li seran confiades. No s'esdevé sacerdot per buscar-se a un mateix ni per salvar-se un mateix, sinó per treballar per la salvació del proïsme. Mantenir-se en aquest desig és un signe clar de vocació». Això volia dir créixer en puresa d'intenció, senzillesa de vida, obediència interior, docilitat, deixar-se conduir per l'Esperit de Déu, diligència en els propis deures, vida ordenada, escoltar

¹Les notes que ofereixo s'inspiren en el treball de A.GIRAUDO, *Don Bosco maestro de vida espiritual*. Madrid, CCS, 2012.

el crit dels més necessitats, lliurament generós... Els models sacerdotals eren Felip Neri, Carles Borromeo, Francesc de Sales, Vicenç Paül...

Joan Bosco, en les seves Memòries de l'Oratori², sintetitza aquest estil de vida en tres paraules: alegria, estudi i pietat. Tres paraules que descriuen a l'ensem els trets de l'espiritualitat juvenil tal com ell la proposava als joves.

L'*alegria*, per a ell, no té res a veure amb la lleugeresa. És acceptar amb alegria les circumstàncies de la vida quotidiana amb la intenció de descobrir el sentit i la motivació per fer front a la realitat.

El *deure* consisteix a fer bé, amb exactitud, no de qualsevol manera, el que s'ha de fer. Però el que importa no són els deures en si mateixos sinó la motivació interior amb què es realitzen. No es tracta de complir un reglament. Per a ell el deure té una perspectiva transcendent: Creure en el Crist ens configura a Ell; el qui el segueix obeeix per amor. Hi ha aquí un element ascètic, sí; però la perspectiva és mística. Des de l'ascètica cal fer, no el que agrada a un mateix sinó el que agrada al Senyor. La qualitat de l'ascesi, la dóna la intenció i la finalitat. Però la perspectiva de fons del compliment del deure és místic. Es tracta de donar-se totalment al Senyor amb una decisió i un impuls amorós que marquen un punt de no retorn. La determinació de lliurar-se del tot en el compliment dels propis deures fa que l'acció quotidiana tingui un nou significat. Sorgeix així una vivència que ens endinsa en el misteri del Crist.

Tot això que ell capta en els anys de seminari li va suposar un pacient treball interior. Quan parla dels seus anys de seminari es refereix a diferents elements del seu itinerari espiritual, com la pregària, els sagraments, la direcció espiritual, les relacions humanes amb companys i superiors... Però d'una manera particular es refereix al seu pacient treball ascètic. Sent la necessitat, ens explica en els seves Memòries, de tallar amb la seva vida anterior de jocs, espectacles i horaris desordenats. S'exercita en el recolliment interior en Déu per tal d'allunyar-se progressivament de la superficialitat i la divagació. Treballa per buidar-se de si mateix en vistes a una total comunió amb Déu. Justament, des de Déu i des de el seu despreniment interior, recuperarà tantes coses apreses en la seva joventut (oficis, jocs, habilitat per explicar històries...) com a eines per a la missió juvenil. I encara tindrà cura de molts altres aspectes com l'esperit de servei als companys, l'enginy i l'alegria, la lectura, el contacte amb els joves, saber demanar ajuda, la correcció fraterna demanada al seu íntim amic Lluís Comollo...

² JOAN BOSCO, Memòries de l'Oratori. Barcelona, EDB, 2013. Aquest escrit de la maduresa de Don Bosco, tot i el seu gènere literari de relat familiar, és una presentació viva de la seva l'experiència educativopastoral. Més que una memòria de fets viscuts, constitueix la proposta més elaborada de l'experiència d'educació cristiana que Don Bosco desitja. Una experiència que és a la vegada pedagogia, metodologia i espiritualitat. Les Memòries de l'Oratori de Joan Bosco han estat batejades, per part d'un dels grans estudiosos del seu sistema preventiu, com a "Memòries del futur".

El seminari li donà un fort caràcter espiritual i li va deixar una marca indeleble que el va ajudar, evidentment, en les següents etapes. Resseguint la seva pràctica pedagògica dels anys posteriors i els seus escrits, particularment l'opuscle "*Il giovane provedutto*" (un autèntic manual de vida cristiana per a joves, la primera edició del qual va publicar l'any 1847), es comprova com l'experiència espiritual viscuda —la dels anys anteriors i la dels anys de seminari— el van convertir en un autèntic mestre de vida espiritual i un excel·lent acompanyant de joves. Ell mateix va publicar les Vides d'alguns d'ells que van viure a l'Oratori i que van morir de joves. Entre ells, la de Domènec Savio, canonitzat l'any 1954, fill d'una família molt cristiana que desitjava ser sacerdot i que es va distingir per la seva fina espiritualitat i la capacitat de lideratge entre els seus companys; i la de Miquel Magone, un noi de carrer, transformat per l'ambient d'aquella casa. Joves que es convertien en models i referents de les noves generacions de nois que arribaven al seu Oratori.

JOAN LLUÍS PLAYÀ I MORERA

Prevere salesià

Delegat del Provincial per a Catalunya, Andorra i Balears

Mestres o testimonis?

El beat Pau VI, en una al·locució al Consell dels Laics, afirmava: «L'home contemporani escolta més de grat els testimonis que els mestres; però si escolta els mestres és perquè són testimonis» (2 octubre 1974).

El papa Montini inclou aquesta mateixa afirmació en el cor del seu escrit més emblemàtic: l'exhortació apostòlica *Evangelii Nuntiandi* (8 desembre 1975). Fins i tot a nivell textual, aquesta afirmació ocupa el centre del document, amb el número 41 dels 82. N'és com la clau de volta.

Ja en l'inici de la seva Exhortació, el Papa recordava una de les qüestions basilars del Sínode de bisbes sobre l'Evangelització (1974): «¿Quina eficàcia té als nostres dies aquesta energia de la bona nova capaç de sacsejar profundament la consciència de l'home?» (n. 4). La resposta, per a Pau VI, no pot ser una altra que el testimoniatge: «Cap definició parcial i fragmentària no reflecteix la realitat rica, complexa i dinàmica que l'evangelització comporta si no és amb el risc d'encobrir-la i àdhuc de mutilar-la» (n. 17). Amb tot, «la bona nova ha de ser proclamada en primer lloc per mitjà del testimoniatge» (n. 21). «No és superflu de recordar-ho: evangelitzar és, primer de tot, testimoniar d'una manera senzilla i directa el Déu revelat per Jesucrist, en l'Esperit Sant» (n. 26).

Per tant, «testimoni» és ser mestre de la Veritat començant per la pròpia vida. Abans que l'expressió nocional correcte hi ha el testimoni que li aplanava el camí i fa lluminós el missatge (cf. nn. 27-28). El papa Francesc, que tant de prop segueix el text i l'esperit de l'*Evangelii nuntiandi* en la seva exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*, ens recorda que «la presència de l'Esperit atorga als cristians una certa connaturalitat amb les realitats divines i una saviesa que els permet de copsar-les intuïtivament, encara que no tinguin l'instrumental adequat per a expressar-les amb precisió» (n. 119). Ara bé, el beat Pau VI ens adverteix que «l'Evangelització no seria completa si no tingués en compte les relacions concretes i permanents que existeixen entre l'Evangelí i la vida personal i social de l'home» (n. 29).

En abordar els mitjans de l'evangelització, Pau VI posa com a ànima del ser mestres de la veritat l'autenticitat de vida, tal com hem vist ja al començament amb la seva lluminosa afirmació del número 41. Aplicant-t'ho al camp concret de la catequesi, demana un magisteri viu que no caigui mai en un pur intel·lectualisme allunyat de la comprensió dels catequizats: «Ningú no impugnarà que aquest ensenyament s'ha d'impartir amb la finalitat d'educar les habituds de la vida cristiana i no per estancar-se en un pla merament intel·lectual» (n. 44). I acaba afirmant: «Per aquests motius, a més de la proclamació que po-

dríem anomenar col·lectiva de l'Evangeli, una altra forma de la seva transmissió, de persona a persona, conserva tota la seva validesa i importància» (n. 46), reblant el clau del fil conductor del testimoniatge en l'arc evangelitzador de l'Església i de cada cristià.

En els darrers tres capítols de la seva Exhortació, el beat Pau VI aborda la qüestió de l'esperit (cap. VII) amb què cal portar a terme l'evangelització (cap VI), i els seus destinataris (cap. V), i adverteix que el testimoniatge personal és íntimament eclesial. No podem fer feina de franciradors solitaris: «Si cadascú evangelitza en nom de l'Església, la qual ho fa en virtut del mandat del Senyor, cap evangelitzador no és l'amo absolut de la seva acció evangelitzadora, amb un poder discrecional per complir-la segons criteris i perspectives individualistes, sinó en comunió amb l'Església i els seus pastors» (n. 60).

Ésser testimoni és obra del mateix Esperit, que ens fa «mestres». Si no, el testimoni esdevé estèril i no és altra cosa que la predicació d'hom mateix: «Mai no hi haurà evangelització possible sense l'acció de l'Esperit Sant [...]. Podem dir que l'Esperit Sant és l'agent principal de l'evangelització» (n. 75).

El beat Pau VI ens interpel·la tots sobre les nostres responsabilitats en el camp de l'evangelització. Ho fa, finalment, amb paraules semblants a aquelles amb les quals el diaca rep els Evangelis el dia de la seva ordenació:

«Creieu de debò allò que anuncieu? Viviu el que creieu? Prediqueu realment allò que viviu?

Més que mai el testimoniatge de la vida s'ha convertit en una condició essencial de l'eficàcia profunda de la predicació» (n. 76).

PERE BELLVERT I MORENTE

Prevere del bisbat de Girona

Vicari Judicial

La comunitat provocativa...clau per a la nova evangelització

Quina és la meua proposta? L'anunci de l'Evangelí és provocatiu quan ve d'una comunitat que viu l'Evangelí... El que diu el Papa Francesc: Els cristians tenen el deure d'anunciar l'Evangelí sense excloure ningú, no com qui imposa una nova obligació, sinó com qui comparteix una joia, assenyalant un horitzó bell, ofereix un banquet desitjable. L'Església no creix per proselitisme, sinó per atracció (EG 14).

La comunitat esdevé un gran repte per a l'evangelització.

- Venim d'un moment pastoral on l'accent es posava en el clergue, en el bisbe, el prevere, o el religiós/a..., ara parlem que l'accent ha de ser laïcal.
- La realitat pastoral reclamava alhora una gran organització, una gran estructura per coordinar totes les activitats i els grups parroquials. Ara estam en un altre moment.
- Propòs posar l'accent en la comunitat, on s'integren diferents carismes (do del Senyor).
- Com és aquesta comunitat? De quina comunitat parlem? De la parròquia, de l'escola, del moviment, de la família?...

Situam la comunitat dins el procés d'Evangelització que descriu el document del Vaticà II, *Ad gentes* (núm. 11-15).

Segons aquest document del Concili Vaticà II, que tracta sobre l'activitat missionera de l'Església, el procés d'evangelització presenta les dimensions següents: el testimoni i la caritat; l'anunci explícit de l'Evangelí amb el desig de desvetllar la conversió inicial, el desig de Déu; el catecumenat i la iniciació cristiana, i la recepció dels sagraments d'iniciació; i l'entrada en la comunitat.

Tanmateix, la comunitat, no sols l'hem d'entendre com el terme de l'evangelització, sinó també com el subjecte, l'àmbit i la destinació en què la fe cristiana es viu com a projecte de vida personal i comunitària; i des de la comunitat es proposa la fe com una nova experiència de fraternitat per a ser viscuda. En aquest sentit, sense comunitat cristiana no és possible un procés d'evangelització, ja que és l'àmbit on es viu l'Evangelí i alhora plataforma des de la qual s'anuncia¹.

Però aquestes comunitats cristianes al servei de l'evangelització en una Església en sortida han de ser contextos vitals en què les persones comparteixen aqueixa nova forma de vida impregnada per l'esperit cristià, encara que sigui de forma deficient i imperfecta. És així com podem afirmar que la transmissió de la fe exigeix la comunitat, en tant que lloc de verificació de la vida cristiana, entesa com a forma de vida².

¹ Cfr. ALVARO CHORDI MIRANDA, *Volver a creer con los jóvenes explorando nuevos horizontes*, Gasteiz/Vitoria, Instituto Teológico de Vida Religiosa, Ed. Frontera, 2011, 54.

² Cf. JUAN MARTÍN VELASCO, *La transmisión de la fe en la sociedad contemporánea*, Santander, Sal Terrae, 2002, 101-102.

Per altra part, fixem-nos que els joves ens demanen «més profecia que no doctrina, més celebració que no ritus, més opcions d'amor nou que no prohibicions, més comunitats participatives que no esglésies de clientela»³.

Ja no vivim en l'època de cristiandat en què la religiositat s'assumia per tradició o per ambient. Avui la fe suposa, especialment, un procés personal i grupal de conversió de la persona al projecte de Jesús. I la comunitat és el microclima adequat per a aquest procés, en tant que ofereix, com indicàvem anteriorment, una experiència vital, un testimoni i un compromís personal de cadascun dels membres en una manera de viure concreta, plasmada en un projecte de vida. Així la comunitat no és una forma més d'organització eclesial o escolar, sinó una experiència fonamental de la fe viscuda, compartida, celebrada i compromesa⁴.

Així, una comunitat cristiana que té l'evangelització com a clau de vida no pot ser un grup tancat, que s'autocontempla, aïllat del món, de les altres persones. Ha de transparentar l'Evangelí, ser lloc d'experiència del Ressuscitat, laboratori d'evangelí viscut, i des d'aquesta vivència, transmetre'l.

L'experiència comunitària respon a una necessitat humana.

La comunitat no és només un element necessari per a l'evangelització. A més, respon a una necessitat antropològica. Ens recolzem en dues premisses⁵:

- La recerca d'experiències personals significatives és una clau cultural important per a comprendre l'època actual. Allò que el jove no experimenti com a significatiu, que té valor per a la seva persona, difícilment es convertirà en quelcom que incorpori a la seva vida.
- Tot allò vivencial té un centre dinamitzador molt potent en el món de les relacions. La dimensió relacional, de sempre, ha estat fonamental en la constitució i en el desenvolupament de la persona, i avui podem dir que la dimensió afectiva i relacional té una importància summa. Podríem afirmar que la fe es fa significativa en la vida en la mesura que el món relacional en què es comparteix la fe és intensament significatiu.

Fixem-nos en la manera com es relacionen els joves. Les seves relacions tenen molt d'espontani i poc d'organitzat, molt d'imprevisible i poc de camins traçats i prou estructurats. Són relacions que s'experimenten amb llibertat, relacions per les quals les persones a poc a poc opten i se senten implicades en aquesta opció.

Experiències com fer el Camí de Santiago amb un grup de joves fa certa l'afirmació anterior. L'important no és l'estructura o l'itinerari catequètic pastoral que hagi preparat. La significativitat de l'experiència, fins i tot del missatge, es cou en el foc de les relacions personals entre ells, i si aquestes són significatives, poden gestar inicis d'experiència comunitària i processos de fe.

Les comunitats que tots necessitam al segle XXI han de tenir un altre aire i un altre estil, diferent d'antany: amb flexibilitat de pertinença, més espontànies i independents, més estè-

³ JOSÉ LUÍS PÉREZ ÁLVAREZ, "Comunidades con jóvenes en la pastoral juvenil", a *Misión Joven* (411), abril 2011, 57.

⁴ Cf. JOSÉ LUÍS PÉREZ ÁLVAREZ, "Comunidades con jóvenes en la pastoral juvenil", a *Misión Joven* (411), abril 2011, 57.

⁵ Cf. LUCIO URIARTE GONZÁLEZ, "Lectura de los testimonios desde un horizonte humano", a *Misión Joven* (411), abril 2011, 26.

tiques, gestionades per ells mateixos, més inclinades a cultivar l'espiritualitat enfront del compromís, menys condicionades, aparentment més dèbils⁶.

En conseqüència, els processos o itineraris molt marcats i estandarditzats, com s'ha intentat sempre, avui resten molt relativitzats. I això ens suscita una pregunta que haurem de respondre en el nostre quefer pastoral: com hem de compaginar l'espontaneïtat i la necessitat del procés o la mínima estructura? Com fer que les nostres parròquies, a voltes estructures molt organitzades, esdevinguin marc d'experiències comunitàries? Potser la manca d'experiència comunitària sigui una causa de l'esterilitat de les nostres comunitats parroquials?

TONI VADELL FERRER

Prevere de l Bisbat Mallorca

Vicari Episcopal per a l'evangelització

⁶ Cfr. ÁLVARO CHORDI MIRANDA, *Volver a creer con los jóvenes explorando nuevos horizontes*, Gasteiz/Vitoria, Instituto Teológico de Vida Religiosa, Ed. Frontera, 2011, 56-57

L'Any de Santa Teresa de Jesús

El 15 d'octubre passat va començar l'Any Teresià amb motiu del V Centenari del naixement de Santa Teresa d'Àvila. El Papa Francesc va enviar al bisbe d'Àvila un missatge amb motiu d'aquest Centenari. Començava donant «gràcies a Déu pel do d'aquesta gran dona» i ens animava a tots «a conèixer la història d'aquesta insigne fundadora, així com a llegir els seus llibres que, juntament amb les seves filles als nombrosos Carmels espargits pel món, ens continuen dient qui i com fou la Mare Teresa i què pot ensenyar-nos als homes i dones d'avui».

Fem nostra aquesta invitació del Papa. Abans de posar-nos a llegir alguna de les seves obres podríem reflexionar sobre els quatre camins que, segons el Papa, ens mostra el Senyor «rere les petjades i de la mà de Santa Teresa [...] el camí de l'alegria, el de la pregària, el de la fraternitat i el del propi temps».

El camí de l'alegria

El goig interior que es manifesta externament en l'alegria és un gran indicador de la perfecció en la vida cristiana. És l'estat interior i exterior engendrat per la intimitat amb Déu. De la mateixa manera que fruïm i ens alegrem quan conversem amb algú estimat, així mateix quan el cristià experimenta la proximitat i l'amor de Déu ens succeeix allò que li passava a la Santa d'Àvila: «li naixia [...] una alegria contagiosa que no podia dissimular i que transmetia al seu voltant».

¿Estem seriosos, preocupats, malhumorats, irascibles? Senyal que no caminem en perfecció. Segurament hem descurat la pregària personal, l'eucaristia, la reconciliació o bé celebrem aquests sagraments només externament. ¡Quant de cristianisme malhumorat hi ha a les nostres parròquies! ¡Quina manca de vida interior mostra aquest símptoma!

Santa Teresa, però, no parla d'una alegria «instantània, superficial, sorollosa» sinó d'una alegria que «expressa el goig interior de l'ànima, és humil i 'modesta' (cf. Fundaciones 12,I)» i que «no s'assoleix per la drecera fàcil que evita la renúncia, el sofriment o la creu, sinó que es troba patint treballs i sofriments (cf. Vida 6,2; 30,8), mirant el Crucificat i cercant el Ressuscitat (cf. Camino 26,4)».

El camí de l'alegria que ens ensenya i testimonia santa Teresa no és, per tant, l'alegria que el nostre món promet: consum i esbarjo. L'alegria cristiana no prové ni de posseir res ni d'aprofitar-se de ningú. És, al contrari, l'alegria del que està ple de Déu i, malgrat les dificultats, sap que Déu hi és, aprofita totes les oportunitats i no para de fer la seva obra. És, per això, l'alegria del qui es posa «al servei dels altres amb amor desinteressat».

El camí de la pregària

El Sant Pare ens recorda que, segons la Santa, la pregària és «tractar d'amistat estant moltes vegades a soles amb qui ens estima (Vida 8,5)». Però afegeix, conscient que molt sovint es viu la pregària com avorrida o inútil, que no són poques les falsificacions d'allò que és la pregària: «no és una forma de fugir ni tampoc de ficar-se en una bombolla, ni d'aïllar-se». Tenint present l'èxit actual de la pràctica del ioga, també cal dir que la pregària no és un temps per a relaxar-se, per a fer meditació terapèutica. El cor de la pregària és la relació d'amistat amb Déu: escoltar-lo, explicar-li el que em passa, interessar-me per allò que em vol dir o em vol fer veure, experimentar el consol de Déu en les meves penes i la seva alegria en la meva obediència.

L'amistat amb Déu que es cultiva en la pregària «creix més quan més es tracta el Senyor». I el Papa la troba urgent en els moments difícils que ens toca viure, ja que més que mai cal ser «amics forts de Déu (Vida 15,5)». En un temps sorollós i apressat, que no deixa espai per a les relacions serenes, pausades i profundes, és molt difícil dedicar temps a la pregària. Per altra banda, la nostra societat, moguda pel diner, ens atrau constantment cap a allunyar-nos de Déu: cap a l'egoisme individualista i competitiu. Són moltes les persones que experimenten el malestar físic i emocional d'una vida d'aquest estil. Estic segur que si a les parròquies hi hagués un petit taller per aprendre a pregar, a poc a poc moltes persones s'hi anirien apropant, experimentarien canvis i millores i trobarien Aquell qui “ajuda, dóna força i no et manca mai (Vida 22,6)».

També el Papa ens ensenya, a partir de la doctrina de Santa Teresa, que la pregària és el «camí segur» per a caminar cap a Déu i per a no perdre's. Tots tenim l'experiència d'haver marrat el camí en el nostre creixement espiritual, és a dir, en el nostre seguiment de Jesucrist. També coneixem bé la nostra fragilitat davant les temptacions i davant les contrarietats de la vida. No manquen experiències de deixar-nos atrapar per les tasques pastorals fins a descurar la nostra vida d'oració. Tots sabem la fórmula per a no sucumbir a les temptacions, claudicar davant les dificultats o oblidar el que és primer: més estona de pregària.

El camí de la fraternitat

Santa Teresa, segons ens diu el Papa Francesc, va «fundar petites comunitats de dones que, a imitació del 'col·legi apostòlic', seguissin Crist vivint l'Evangelí amb senzillesa i sostenint tota l'Església amb una vida feta pregària». I subratlla les tres coses que recomanava Santa Teresa a les seves comunitats de monges: «estimar-se molt els uns als altres, desprendre's de tot i veritable humilitat, que 'encara que la digui al final és la base principal i les abraça totes'»(Camí 4,4).

El Sant Pare veu, en la intuïció fundadora de Santa Teresa, la mà de Déu per a reformar l'Església del seu temps. Més encara, manifesta un dels seus desigs més íntims: «Com desitjaria, en aquesta època, unes comunitats cristianes més fraternes on es faci aquest camí: ca-

minar en la veritat de la humilitat que ens allibera de nosaltres mateixos per a estimar més i millor els altres, especialment els més pobres».

La diòcesi de Solsona, des de fa uns anys, reconeix en aquest camí el mitjà per a afrontar la greu crisi de supervivència i de missió que tenim al davant. El Pla Pastoral Diocesà parla de crear comunitats parroquials orants, fraternes i evangelitzadores. No n'hi ha prou que floreixi un esplet de fidels d'una gran vida de pregària personal. Cal que, a més, descobreixin, com diu el Papa, que el camí de la vida cristiana «no podem fer-lo sols» perquè, com va intuir «la santa reformadora», «el viarany de l'oració passa per la via de la fraternitat en el si de l'Església mare».

És ben clar que les primeres llavors d'aquestes comunitats amarades d'Evangelí seran persones d'oració cridades a caminar amb Jesús junt a d'altres deixebles. Així, doncs, tal i com Jesús va anar cridant els seus deixebles a deixar-ho tot i a viure amb ell, avui, per engendrar aquestes comunitats, cal que cada rector inviti aquells fidels més inquietos espiritualment a formar una petita fraternitat parroquial. Cal que aquestes comunitats comencin el seu camí cultivant l'estima mútua, l'alliberament de l'esclavatge del posseir i l'aventura de la humilitat. La renovació de les nostres parròquies no comença amb l'activisme sinó amb un petit grup que viu, amb adaptacions, el camí que proposa Santa Teresa.

El camí del propi temps

Santa Teresa d'Àvila ens ensenya a viure en el present per descobrir amb realisme les cries i les oportunitats que Déu ens planteja. Ella està convençuda que «per fer Déu grans mercès a qui de debò el serveix, sempre és temps» (Fundacions 5,8).

Segons ens diu el Papa Francesc, l'experiència mística de Santa Teresa «no la separà del món i de les preocupacions de la gent. Al contrari, li va donar un nou impuls i coratge per a l'acció i els deures de cada dia». El Papa Francesc, ja a l'*Evangelii Gaudium*, ens alertava que «des del punt de vista de l'evangelització, no serveixen ni les propostes místiques sense un fort compromís social i missioner, ni els discursos i praxis socials o pastorals sense una espiritualitat que transformi el cor» (EG 262). La santa d'Àvila és un exemple concret de la superació d'aquestes temptacions: «Avui Teresa ens diu: prega més per a comprendre bé el que passa al teu voltant i així actuar millor».

Aquest camí, que la Santa ensenya i el Sant Pare ens proposa, és especialment urgent i útil per a les nostres Esglésies diocesanes. El nostre món ha canviat molt i, en canvi, les nostres transmissions de la fe i les nostres estructures pastorals no han canviat prou. Sovint ens reunim i discutim sobre el que hem de fer. Més sovint encara acabem lamentant-nos, resignant-nos a continuar fent allò que no funciona o plantejant-nos, amb molta calma, petites iniciatives de baixa volada.

Santa Teresa ens allibera d'aquesta reacció tan estèril. No ens dibuixa els camins concrets de l'evangelització, però ens dóna eines per a descobrir-los: «La pregària venç el pessimisme i genera bones iniciatives (cf. Les estances VII,4,6)». Més encara ens contagia «aquesta

santa pressa per sortir a recórrer els camins del nostre propi temps, amb l'Evangelí a la mà i l'Esperit al cor!».

Acabo amb les mateixes paraules finals del Sant Pare: «a tots us dic: Ja és temps de caminar pels camins de l'alegria, de la pregària, de la fraternitat, del temps viscut com a gràcia! Recorreguem els camins de la vida de la mà de Santa Teresa. Les seves petjades ens condueixen sempre a Jesús».

+XAVIER NOVELL I GOMÀ

Bisbe de Solsona

Mort i Resurrecció en l'Antiguitat Cristiana

La Facultat "Antoni Gaudí" d'Història de l'Església, Arqueologia i Arts cristianes, tot just erigida el passat 2 d'octubre, ha començat amb força la seva activitat acadèmica, però també la recerca. Així ja hem pogut gaudir d'un projecte liderat pel *Seminari de Cristianisme en l'Antiguitat Tardana*, fins ara de la Facultat de Teologia de Catalunya, en col·laboració amb dues facultats de teologia franceses, les de Lió i Tolosa de Llenguadoc, i la prestigiosa editorial de textos cristians antics, *Sources Chrétiennes*.

Els diferents centres de recerca vam voler reflexionar sobre el nucli de la fe cristiana en l'antiguitat tardana, segles IV-VII, i hem coordinat una plataforma de recerques patristiques interuniversitàries i ofert un cicle de col·loquis sota el títol *Mort i resurrecció en l'antiguitat cristiana*. La primera d'aquestes trobades ha tingut lloc els dies 20 i 21 de novembre de 2014 amb el congrés *De la mort a la vida*, que ha aplegat un bon nombre d'experts en patrologia, arqueologia i litúrgia per reflexionar sobre com vivien i celebraven l'esperança de la resurrecció de la carn els cristians d'aquelles èpoques reculades.

El congrés ha partit de les fonts d'informació conservades, la literatura, l'arqueologia i la litúrgia. El dijous 20 es va iniciar amb una mirada, a partir dels escrits de sant Pacià, a la teologia hispànica sobre la resurrecció de la carn del segle IV a VIII, conduïda pel prof. Joan Torra de la Facultat de Teologia de Catalunya. Tot seguit es presentaren diverses comunicacions sobre d'altres autors antics que han tractat aquesta temàtica, inclosos alguns de pagans.

La sessió del matí del divendres 21 es dedicà íntegrament a l'arqueologia funerària del període. La materialitat de l'esperança cristiana fa que l'arqueologia tingui molts elements d'estudi per saber com els cristians dels primers segles tractaven els cossos dels seus difunts, i uns cossos molt especials, els dels seus màrtirs. El prof. Vincenzo Fiocchi Nicolai, del Pontifici Institut d'Arqueologia Cristiana de Roma, va introduir la sessió amb una visió de les basíliques funeràries de la ciutat de Roma i de l'*Orbis Christianus*. A continuació hi hagué diverses comunicacions sobre les darreres recerques en curs en l'àmbit de la Tarraconense, València i les Illes Balears, que tracten l'arqueologia funerària, molt especialment la vinculada als conjunts episcopals i de veneració als màrtirs.

La darrera sessió, divendres 21 a la tarda, fou introduïda per una ponència-marc del prof. Miquel dels Sants Gros, de la Facultat de Teologia de Catalunya, sobre la litúrgia referida a la resurrecció de la carn en el ritu hispànic, la seva simbologia i espais on es desenvolupa. A continuació les comunicacions versaren sobre els diferents aspectes d'aquesta litúrgia: baptisme, culte dels màrtirs, mistagògia del lloc de culte i ritus d'exèquies.

Durant el congrés hem tingut l'oportunitat de visitar, de la mà de la professora Julia Beltrán de Heredia, les dues seus episcopals antigues de Barcelona, la ben coneguda sota l'actual Catedral i Museu d'Història de la Ciutat, i les recents descobertes fetes a la basílica dels Sants Màrtirs Just i Pastor.

ROBERT BARÓ

*Prevere de l'Arquebisbat de Barcelona
Rector de la Parròquia Francesa de Barcelona*

El Bon Pastor
Revista per a preveres
